

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) LIV (48)
Štev. (Nº) 13

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
20 de abril - 20. aprila 1995

KATICA CUKJATI

50- in 500- letnica

Praznovanja ob 500-letnici odkritja Novega sveta, ki sta ga Evropa in Amerika praznovali leta 1992, se niso omejevala le na priprave zunanega bleska in slovesa ob različnih prireditvah in razstavah. Tako važen jubilej je že vsaj eno desetletje pred praznikom vzbudilo pozornost raznih kulturnih, filozofskih, zgodovinskih, socioloških, znanstvenih in umetniških krogov, ustanov in organizacij na obeh celinah. Študije, razprave, simpoziji in kongresi o pomembnosti te obletnice se še vedno nadaljujejo.

Odkritje ameriškega kontinenta in njega posledice so osrednja tema, ki je zaobkrožena v okvir zgodovinske znanosti. Zaključki teh analiz so pa deloma pristranski, saj jih vsak zgodovinar osvetljuje s svojega zornega kota več ali manj ideološko ali vsaj idejno pobarvan.

Pozornost nam vzbudi zaključek nekaterih zgodovinarjev, ki so se lotili primerjave inkovske in azteške kulture. Ti dve kulturi sta pustili svoj pečat v vsaj dveh državah. Prva v Peruju in druga v Mehiki, čeprav je njihov vpliv preskočil sedanje meje teh držav.

Ob primerjavi teh dveh civilizacij so ugotovili, da je njihov zgodovinski razvoj ob stiku s špansko kulturo pa do sedanjosti bil drugačen, in sicer usodno različen. Ob določenih trditvah se zavedamo, da bi lahko v zvezi z njimi napolnili knjižnice in da so mnenja osporavana, saj takšne analize niso enostavne.

Težko pa bi bilo zanikati, da so v teh dveh kulturah neke značilne poteze, ki imajo svoje odmeve v sedanji politični družbi teh dveh držav.

V obeh omenjenih deželah predstavljajo domačini in mestici prevladujoči del prebivalstva. Njih navade, mišljenja in način življenja dajejo družbi značilno barvitost in pečat. Med prebivalci Mehike in Peruja pa je ugotoviti že na prvi videz neko odločilno razliko.

Mehikanci, kljub preprostim razmeram v katerih živi večinski del naroda, niso prekinili s svojo preteklostjo. Ponosni so nanjo. Zavedajo se, da so potomci visoke civilizacije. Poznaajo svojo kulturo. Mehška narodna zavednost je izrazita, njihova folklor po celem svetu poznana, da ne govorimo o mehiški umetnosti na vseh področjih, ki je ena izmed najmočnejših in pristnih ne samo v Ameriki temveč v zahodnem svetu. Gradijo na preteklosti; njihova zavest o lastni identiteti obvezuje sedanje vladarje, da poslušajo njih glas v družbi.

Drugačna je oznaka perujske družbe. Stik domačinov z bogato preteklostjo se je pretrgal. Njihove korenine so razvidne le po fizični zunanosti, a prednikov se ne zavedajo. Spominska vez med preteklostjo in sedanjostjo se je prekinila. Z občutkom manjvrednosti in apatijo sledijo razvoju družbenih dogodkov. Njihova preteklost, prepletena s kulturnim bogastvom in izkustvom, nima ustvarjalcev. Se sramujejo svojega jezika in preproste folklorje, ker ne cenijo njihovo vrednost. Izgubili so stik s preteklostjo. Določeni vplivni krogi skušajo obuditi njih spomin in ponos, da bi perujska družba kot taka našla skupen imenovalec.

Poznati korenine svoje biti, spominjati se preteklosti in graditi iz nje v bodočnost je odločilna oznaka osebe in družbe.

V naši skupnosti nešteto krat na raznih sestankih in forumih govorimo o pojmi kot so: korenine, tradicija, preteklost, zvest, zgodovina, pripadnost ipd. Pojmi so abstrahiranja, intelektualne sestave. Do katere mere imajo za nas te besede konkretno vsebino, živo in natančno podobo in življenjsko stvarnost?

V okviru naših organizacij in prireditev je ogromno dinamizma, aktivnosti, veliko žrtev, prizadevanj in načrtov. Res je, da besede mičejo, zgledi pa vlečejo. Prav tako je res, da morajo akcije in delovanja imeti nek smisel, neko bogato vsebino. Smisel in vsebina, ki sta povezani in ki rasteta iz korenin naše preteklosti.

Marsikaj se nam je oddaljilo in smo odmislili zaradi nepomembnosti ali nebitvenosti vsebine v megli pozabe. Ob spremembi prostora, časa, razmer, obveznosti in zahtev marsikaj, ki je bilo včasih važnega pomena postane s časom anahronično. So pa osebe, dogodki in dogajanja, ki jih ne bi smeli pokriti s plaščem malomarnosti ali pozabe.

Salomonsko modrost bi potrebovali, da bi ohranili in cenili, kar je za našo eksistenco kot potomce slovenske politične emigracije bistvene važnosti in kar postaja sekundarnega značaja.

Ko so arheologi in antropologi iskali čudovito mesto Machu Picchu, so šele po dolgih letih skoraj čudežno našli le enega Inka, ki se je kot v sanjah spominjal na neka pripovedovanja o tem kraju. Nič čudnega ne bi bilo niti presenetljivega, da bi se kdo izmed Slovencev tukaj v Argentini pričel zanimati za svoje korenine, ko mu že nihče več od svojih ne more pripovedovati o njegovih prednikih in izvoru.

Začnimo kar doma v družinskem krogu! Kaj vedo naši mladi o svojih prednikih? Kako je bilo ime dedku in babici? Od kod so doma, kako so živeli, kdaj in zakaj so šli po svetu? Kdo izmed mlajših bi lahko razložil argentinskemu sošolcu, kje, kako in zakaj je živel na stotine naših prednikov v begunskih taboriščih? Na kakšen način so naši starši prišli v Argentino? Kakšni so bili njih skromni začetki v Argentini v borbi za vsakdanji kruh, primerno službo in prvo stanovanje?

Vprašanja lahko razširimo na druge kroge našega življenja. Koliko ve mladina in celo že ne več tako mladi o naših organizacijah in ustanovah? Kdo si jih je zamislil? Kateri so naši časopisi in revije? S katerim namenom se je vse to ustvarilo in vzdrževalo? Kateri so tisti naši možje in žene z veliko začetnico, ki so zgoreli v delu na verskem, političnem, kulturnem in družbenem področju? Ni jih malo!

Zaradi njih ima slovenska skupnost to, kar ima, in kar lahko svetu pokaže s ponosom.

Kljub naglici, s katero se danes vrstijo dogodki na obzorju vsakdanjosti, omenjene stvarnosti ne spadajo v svet prazgodovine. Če jih ne poznamo, ne bomo imeli zdravega ponosa. Ne bomo mogli ustvarjati, ker bo naše delovanje temeljilo na niču, na praznini pozabe.

Volitve v Slovenski krščanski demokratični stranki

Na kongresu Slovenskih krščanskih demokratov v Ljubljani v mesecu oktobru 1994 je bil ob sodelovanju delegatov iz zdomstva in izseljenstva sprejet nov Statut stranke, ki med drugimi predvideva reorganizacijo vodstva ter izrecno vključuje aktivno prisotnost in sodelovanje članov zunaj meja Republike Slovenije pri vodstvu SKD.

Po novem statutu ima stranka tri podpredsednike, od katerih sta dva izvoljena na rednem kongresu stranke izmed članstva v Sloveniji, tretjega pa izvolijo člani iz zamejstva in izseljenstva.

Podpredsedniki so člani Izvršilnega odbora stranke. V našem primeru pa ima podpredsednik posebej pristojnost in odgovornost kot zastopnik območnih odborov v izseljenstvu in zdomstvu.

Dr. Marko Kremžar, dosedanji po-

dpredsednik SKD, je aktivno sodeloval pri oblikovanju in sprejemu Statuta, in ob tej priložnosti sporočil vodstvu SKD, da na naslednjih volitvah ne bo nastopil kot kandidat, da s tem olajša stranki ohranjanje načelo kontinuitete in prenove na podlagi rednih volitev.

V kratkem se bodo vršile volitve za podpredsednika po vseh območjih zunaj Slovenije, tudi v Argentini. Območni odbori po svetu so predlagali naslednje kandidate: iz Kanade dr. Petra Klopčiča, iz ZDA Toneta Oblaka, iz Argentine in Južne Amerike prof. Tineta Vivoda.

Takoj po prejemu končnih navodil od tajništva stranke v Sloveniji bomo o času in načinu volitev informirali naše članstvo v Argentini.

Jernej Dobovšek
predsednik območja Argentina in Južna Amerika

Množično ubijanje — čast ali sramota?

LJUBO SIRC je izdal brošuro z naslovom *Resnična borba za svobodo in s podnaslovom Množično ubijanje — čast in sramota za Slovence?* Gre za odprto pismo predsedniku Milanu Kučanu in generalu Ivanu Dolničarju, namenjeno pa je vsem nekdanjim in sedanjim komunistom, predvsem pa tistim, ki so se med drugo svetovno vojno bojevali za komunizem.

Avtor meni, da so navedbe v brošuri potrebne za presojo sedanjih političnih razmer z namenom, da se Slovenci znebimo madeža množičnih umorov.

Kot je pojasnil dr. Ljubo Sirc, je odprto pismo izzvala spomenica generala Ivana Dolničarja, predsednika ZZB, in udeležencev NOB državnemu zboru Slovenije, ki jo je v televizijskem pogovoru 22. januarja omenil tudi predsednik Milan Kučan in posebej pohvalil obžalovanje „pokončanja množice ujetih kolaborantnih enot“.

Ob koncu pisec izraža upanje, da so njegovi argumenti dovolj jasni, da bosta predsednik Milan Kučan in general Ivan Dolničar razumela, kako hudo preteklost ima komunistična partija. Obema in vsem komunistom predlaga, naj se komunizmu in

komunistični preteklosti, pa tudi komunističnim navadam odpovejo in jih obsodijo, „da se bomo Slovenci končno lahko začeli med seboj pogovarjati kot ljudje in da bo pri nas življenje steklo brez totalitarnih obremenitev“.

Vse partizane — borce za svobodo — pa poziva, naj končno povedo, da je bilo „razredno ubijanje“ stvar komunističnih voditeljev in da oni niso bili za komunizem.

Ljubo Sirc (1920), ekonomist in pravnik, je bil leta 1947 na tako imenovanem Nagodetovem procesu obsojen na smrt, kaznen so kasneje omilili na 20-letno ječo s prisilnim delom. Konec leta 1954 je bil izpuščen, nato je pobegnil v tujino. Bil je univerzitetni profesor v Glasgowsu in direktor londonskega inštituta za raziskovanje komunističnih gospodarstev.

Je tudi avtor vrste znanstvenih študij in spominov, ki jih je objavljala tudi v našem listu in Zbornikih Svobodne Slovenije. Dalj časa je bil tudi član Slovenskega narodnega odbora.

Po uveljavitvi demokratične ureditve v Sloveniji je bil na zadnjih volitvah kandidat LDS za predsednika Slovenije.

Zgodilo se je v Sloveniji

Moderni slovenski slikar Zoran Mušič je razstavljal v Parizu. Njegovo razstavo je odprl predsednik Francije François Mitterrand, udeležil pa se je tudi predsednik Slovenije Milan Kučan. Predsednika obeh

držav sta se prej še pogovarjala o možnosti vstopa Slovenije v Evropsko zvezo in o razmerah na Balkanu.

Družba za avtoceste v RS in cestno podjetje Celje ter Rudis iz Trbovelj — so na sedežu družbe v Celju podpisali nove izvajalske pogodbe za ureditve programa graditve slovenskih avtocest na odseku Hoče - Arja vas. Skupna vrednost podpisanih pogodb znaša 948,6 milijonov tolarjev. Na avtocestnem pododseku Slovenska Bistrica - Slovenske Konjice pa nameravajo zgraditi dva mostova in podvoz. Delo je zaupano trboveljskemu Rudisu.

POGOVOR Z VINKOM LEVSTIKOM

Slavljenje komunistične revolucije

Vinka Levstika, medvojnega domobranca in po vojni uspešnega podjetnika v Italiji, je komunistični režim po vojni razglasil za vojnega zločinca. Danes vemo, da zato, da je s tem lahko zakrival svoje zločine. Tudi zato je eden od tistih, ki so najbolj upravičeni izraziti svoje mnenje o bližnjih komunističnih slavljenih.

Kaj menite o namenu, da bodo komunisti z davkoplačevalskim denarjem (kot vedno) proslavljali svojo zmago pred petdesetimi leti?

Slavja, kot jih organizira mlada, demokratska slovenska država, imajo ob dejstvu, da se je pred petdesetimi leti začel v Sloveniji totalitarni komunistični režim, globok in pretresljiv pomen. Vsak Slovenec, ki zna vsaj malo misliti s svojo glavo, se bo pri tem zgrozil. Z državo, ki noče slovesno praznovati svoje ustanovitve ter z narodom, ki svoje državne osamosvojitve ne praznuje z veseljem in ki ne razobeša zastave ob spominu na konec krvavega totalitarnega komunizma, začetek svoje odvisnosti od mednarodnega komunizma pa namerava proslavljati z velikim pompom, nekaj časa celo z željo po paradi, nekaj ni v redu. Še posebej ob dejstvu, da bo to praznovanje ob obletnici največjega množičnega poboja (zločina) v zgodovini slovenskega naroda.

Po mnenju mnogih je poudarjanje zmage nad nacifašizmom le krinka za slavljenje zmage komunistične revolucije?

Nobenega dvoma ni, da so načrtovane slovenosti zamišljene kot slavljenje komu-

nistične revolucije. Seveda je naslov (50. obletnica zmage nad nacifašizmom) krinka, saj je v naravi komunistov, da svoje „projekte“ predstavljajo pod krinkami. Žalostno je, da živimo v svobodi in se kljub temu ne moremo in tudi nečemo izkupati iz primeža komunističnih laži.

Zato: kako se boste počutili ob proslavljanju in vihanju zastav z rdečimi zvezdami?

Prepričan sem, da me bo, tako kot velik del slovenskega naroda, sram. Sram me bo, da je naše ljudstvo (natančneje njegovi predstavniki) med vsemi evropskimi narodi edino tako zaslepljeno, da se bo ponasalo s simboli zločinov in tiranije. Sram me bo naše slepote, neznanja ter nerazgledanosti, vse to pa je posledica izpranih možganov. Slavljenje rdeče zvezde v demokraciji je nesmisel in bo to velik posmeh vsem demokratom. To pomeni, da so nam v pol stoletja tako oprali možgane, da smo izgubili občutek za politično realnost in celo navadno človeško dostojanstvo. Rdeča zvezda je, to ve vsak otrok na zahodu, simbol komunistične internacionalne tiranije.

Z rdečimi praporji in rdečimi zvezdami bo Slovenija pokazala vsem svetu, da ji vladajo zadnji ostanki komunistov v Evropi. Demokrati iz zahoda in vzhoda nas bodo pomilovali in zasmehovali. Pred svetom se bomo prikazali kot nezreli politični ignoranti.

Pogovarjal se je Ivo Žajdela „Slovenec“, 15. aprila 1995 (okrajšano)

Balantič in Hribovšek

V Ljubljani je bil predstavljen „Balantičev in Hribovškov zbornik“, ki ga je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Izšel je v Mohorjevi družbi v Celju.

Zbornik prinaša referat in diskusije s simpozija „Poezija Franceta Balantiča in

Ivana Hribovška v slovenskem kulturnem prostoru“, ki je potekal v začetku leta 1994. Na njem je sodelovalo skoraj trideset literarnih zgodovinarjev, kritikov in filozofov, ki so potrdili izredno pomembnost poezije obeh pesnikov za slovensko literaturo. Iz Argentine sta sodelovala dva kulturnika: dr. Marko Kremžar in France Papež.

Pri predstavitvi so sodelovali predsednik SAZU akad. prof. dr. France Bernik, v imenu uredniškega odbora akad. prof. dr. Janko Kos in ravnatelj Mohorjeve družbe Janez Jeromen. Nekatere pesmi obeh umetnikov je recitiral igralec Pavle Ravnohrib.

Pri predstavitvi sta bili prisotni tudi obe Balantičevi sestri Marta in Tilka por. Jesenik ter Hribovškova sestra Pavla por. Kremžar in Anica Resman.

S to knjigo z referati omenjenega simpozija se

je najvišja slovenska kulturna ustanova SAZU — kakor s prejšnjim simpozijem — dostojno poklonila spominu obema tragično umrlima pesnikoma, katerih beseda in tudi spomin sta živela z nami v emigraciji, ko sta bila doma zamolčana.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

KAOS ŽE TU

Mnogo stvari se ponavlja vsakič, ko se država pripravlja na predsedniške volitve. Zanimivo je, da se okoliščine malo spreminjajo, pa naj bo na vladi ta ali druga stranka in celo, ko so bile na oblasti vojaške vlade, pa so klicali demokratične volitve: vedno je nek „vladni kandidat“, ki trepeta, ker čas in dogodki igrajo v nasprotni ekipi. Po eni strani je prednost biti na vladi. Saj v Argentini vlada direktno ali indirektno obvladuje vrsto javnih občil in s temi tudi del javnega mnenja. Po drugi strani pa vsi neprijetni dogodki „podpirajo“ opozicijo, katere vloga je največkrat le pustiti, da čas teče, in kritizirati vlado in njeno delo.

KAOS PRED VRATI

Na argentinskem političnem področju se je znova pojavila beseda „kaos“; in ni čudno, ker jo domala srečamo vsakič, ko se država pripravlja na volitve. Tudi v tem se zgodovina ponavlja. Uporabljalo jo je vojaštvo za svoje udare in za podporo svojim kandidatom. Uporabljal jo je Alfonsín, ko je spoznal, da Menem prednjači pred Angelozom. Tedaj je bila ta beseda zadnji in obupni poizkus, da bi se volilna tehtnica obrnila na radikalno stran. Sedaj pa jo uporablja Menem, ker se boji, da bi zadnji dogodki, zlasti na socialnem področju, mogli zasenčiti dosedaj blestečo volilno zvezdo peronizma.

V vladi so sicer še vedno prepričani, da bodo zmagali v prvem krogu. A v vseh menemističnih krogih se pojavlja strah, kaj, če bi bilo treba na ponovne volitve. „Ballottage“ je beseda, ki je v Rožnati palači prepovedana. Računi so enostavni. Po mnenju političnih analistov tisti, ki bodo volili Menema bodo to storili že 14. maja. Kdor bo ta dan oddal glas za kateregakoli opozicijskega kandidata, je kaj dvomljivo, da bi pozneje volil dosedanjega predsednika. Čeprav so to le ugibanja, včasih izsledki anket in malokrat sad tehničnega sociološkega raziskovanja, se z njimi strinjajo, vsaj delno, tudi v vladi. Zato je Menem te dni sicer nekoliko predrzno izjavil, da bo država zašla v „pravi kaos“, če on ne bi zmagal v prvem krogu.

Že pred meseci je Bordón tudi igral na to postavko. Še pred notranjimi volitvami v Fronti, torej še predno je postal uradno predsedniški kandidat, je rotill svoje simpatizerje, naj napnejo vse sile, da pride do „dvoboja“. „V drugem krogu zmagam,“ je trdil. In v tem ni precenjevanje lastnih moči, marveč ocenjevanje politične stvarnosti.

Vlada zato vodi spopad z opozicijo na dveh frontah. Po eni strani straši s socialnim in gospodarskim kaosom. Po drugi pa opeva „sto dosežkov“, ki da jih je predsednik Menem vzpostavil v državi in napoveduje „petletni plan“ za razvoj in rast. Seveda je eno in drugo kaj vidne volilne narave. Niti omenjenih sto točk ne prenese resne analize, niti ni mogoče v nekaj tednih predvolilnega časa organizirati, preštudirati in začrtati temelje za nadaljnjih pet let državnega gospodarstva. A taka je politična narava volitev. Saj tudi Massaccesi ne pove, kako bo odpravil brezposelnost, kot obljublja, niti Bordón ni jasen, ko govori o socialni varianti sedanjega stabilizacijskega programa.

Kar je očitno je to, da je kot „v vojni in v ljubezni“ v predvolilni dobi vse dovoljeno. Vse velja, ko gre za en glas več. In ker ima strah velike oči, zato je strah postal eden najvažnejših volilnih argumentov, katerega se vlada opriema kot rešilne bilke, ker se računski zapletajo čim se bližamo odločilni nedelji 14. maja, ko bo izrečena zadnja (ali predzadnja) beseda.

In tu pridemo do točke, ki smo jo omenili v začetku: čas igra proti vladi. Dežela se namreč nahaja v težkem socialnem stanju, ki je res na robu kaosa. Tu se mešajo razne gospodarske težave, brezposelnost, sindikalna nejasnost in politična ozadja. To pa je zelo eksplozivna zmes, kot se je pokazalo te dni na Ognjeni zemlji. Toda to je le en primer, ki si ga bomo sicer malo bližje ogledali; a do podobnih izgrediv lahko pride vsak trenutek v katerikoli provinci.

Sedanji gospodarski program je namreč po eni strani pospešil razvoj in tehnifikacijo mnogih podjetij. Modernizacija je prinesla zaželjeno rast notranje bruto proizvodnje. Na tej rasti sloni tudi del povečanega argentinskega izvoza. A isti razvoj je pomenil smrt za številna podjetja, zlasti v notranosti države; obenem pa je tehnifikacija pridala še naknadni del brezposelnosti. K temu je treba prišteti ureditev provincijskih struktur, kar pomeni, da je veliko provincijskih uradnikov, ki so živodarili v državnih „službah“, ostalo brez dela. V drugih primerih pa jim ne morejo plačati ker enostavno ni denarja. O povišicah sploh ni govora, ker na mnogih krajih (tudi v privatnih podjetjih) plače enostavno znižujejo. Socialno stanje je postalo „eksplozivno“, in v tem ni razlike med provincami pod peronističnimi, radikalnimi ali „provincijskimi“ guvernerji.

O tem že nekaj časa svarijo razni opazovalci, tako v opoziciji kot v vladnih krogih. Nemiri, ki se vrstijo teden za tednom, so kot „stražni ognji“, ki napovedujejo prihod „Turka“.

Ognjena zemlja je primer zase, morda še hujši kot drugod ali pa so prebivalci bolj nemirni, bolj razboriti. Tam so pred leti doživeli pravo demografsko eksplozijo. Pod okriljem posebnega statuta, ki je bil raj za podjetja, so tam kot gobe po dežju rastle tovarne elektronskih aparatov. Z vse države so delavci hiteli tja, tam pa trpeli za mrazom in pomanjkanjem stanovanj, a menili so, da so dosegli Indijo Koromandijo, saj je bilo dela na pretek in plače so bile zelo dobre. Vsa laž o tehnifikaciji je druga zadeva. Na vsak način, ko je sedanja vlada odprla meje vzhodni (kitajski, korejski...) elektroniki, je Ognjeni zemlji pričela biti zadnja ura. Tisti, ki so prihitali iz vseh krajev države, sedaj ostajajo brez dela, brez doma, brez vsega o čemer so sanjali. Od tu taka jeza, tak srd. Od tu, da je v najjužnejši provinci bil ubit delavec iz najsevernejšega argentinskega predela, iz Salte.

V takem stanju je vladi nekaj jasno: kaos, ki ga Menem napoveduje za po volitvah (če on ne bi zmagal v prvem krogu), se lahko razpase vsak hip, ker je socialni kaos že med nami. Edini način, da se ga vsaj delno omeji, je strogo paziti na gospodarsko strukturo. Dokler bo ta pod kontrolo, socialni izbruhi ne bodo prišli do izraza. Naj nam je vseč ali ne, bolj odjekne padec borze kot padec človeka.

Zato je Cavallo znova postal „veleminister“, zato je v borbi med skoraj nepoznanim državnim tajnikom za davčne nabirke (Tacchi) in vsemogočnim tajnikom predsedništva in napovedanim ministrskim predsednikom, če zmagal Menem (Eduardo Bauzá), zmagal Tacchi. Menem je pokorno podpisal veto na odpust pokojninskih dolgov avtonomnim delavcem in tudi na pokojninske dolgove nogometnih klubov.

Tekma je organizirana. Vsi, vlada in opozicija, gledajo na uro.

V tem ozračju se včasih pozabi, da kaos nikomur ne koristi: ne zmagovalcu ne premagancu.

Naše učiteljice v Sloveniji

MED POZABLJENIMI BRATI V BENEŠKI SLOVENIJI

Z velikim pričakovanjem smo se napotile s Koroške v beneško Slovenijo. Kako čudovit je ta košček slovenske zemlje, ki pa žal ne pripada državi Sloveniji!

Skozi Dravsko dolino smo se ob Vrbskem jezeru pripeljale v Ziljsko dolino. Na žalost nam je megla zakrivala lepoto koroške dežele.

Pri Podkloštru smo prišle v Kanalsko dolino in med soteskami, ki jih je izdolbla reka Bela, mimo Rezije prispele v beneško Slovenijo.

Ustavile smo se v Čedadu, kjer nas je že čakal g. Rutar. Razkazal nam je znamenitosti starodavnega mesta. Peljal nas je preko Hudičevega mosta, pod katerim teče reka Nadiža. Vodil nas je po stolnici, ki ima začetek že v 5. stoletju, a se ni ohranila. Današnja je iz srede 15. stoletja. Najznamenitejša je mestna stavba iz 8. stoletja „langobardsko svetišče“ ali „Oratorij sv. Marije“. Izredno zanimiva arhitektura in

Med skupnim kosilom z učitelji te šole smo se pogovorile o veselju in težavah našega poslanstva ter se medsebojno bodrile.

Resnično smo ponosne na Slovence, ki se borijo v težkih razmerah za ohranjanje slovenskega jezika v beneški Sloveniji!

Zdenka Jan - Nadica Grohar

Opomba uredništva:

Ta del ozemlja je med nami zelo slabo poznan, zato je prav, da si malo osvežimo spomin na te Slovence.

Slovinci so ob naslitvi prodrli od Slovanov najbolj na zahod in to prav do Furlanske nižine (ki so jo imeli v posesti Furlani). Ostali so na obronkih Alp, od Gorice do Koroške, ob reki Nadiži. V nasprotju z ostalimi Slovenci, ki so kmalu prišli pod Habsburžane in v avstrijski politični krog, so ostali pod oglejskimi patriarhi in pozneje pod beneško republiko, ki jim je pustila

GOSPODARSKI VESTNIK

Slovenske latinskoameriške Trgovske Zbornice

OBISK TURISTOV V SLOVENIJI. Lani je obiskalo Slovenijo 1.578.675 turistov, kar je za devet odstotka več kot leto prej. Med njimi je 748.273 (47 odstotkov) tujih gostov, ter 830.402 domačih. Večina turistov je letovala v gorskih krajih. Med tujimi turisti je 23,60 odstotka Italijanov, Nemcev 17,6 odstotka in Avstrijcev 17,5 odstotka. Precej je bilo tudi Hrvatov, Madžarov, Čehov in Nizozemcev.

150-LETNICA SLOVENSkih ŽELEZNIC bo prihodnje leto, ko je 2. junija iz Gradca v Celju prvič pripeljal vlak. V Ljubljano je vlak pripeljal tri leta kasneje. V načrtu je prenova in posodobitev glavne postaje.

FINANČNO STANJE SLOVENSkih ŽELEZNIC je bilo lani prvič po letu 1988 pozitivno, kar je posledica dobrega dela in izvajanja sanacijskega načrta.

NI MRTVE SEZONE. To velja za termalna zdravilišča, kjer je vse leto promet.

Gradnja novih zdravilišč je potrebno opraviti kar med letom. Tako so v Atomskih Toplicah imeli kljub 85-odstotni zasedenosti možnost gradnje še enega bazena.

TRIJE POMURSKI SEJMI. Med 18. in 22. aprilom bo v Radgoni sejem gradbeništva in gradbenih materialov. Osrednji mednarodni kmetijsko-živilski sejem bo med 26. avgustom in 3. septembrom. Sredi decembra pa bo posebni praznični sejem. Organizatorji računajo, da bo na vse tri prireditve prišlo več kot 220.000 obiskovalcev, ki si bodo ogledali izdelke 1800 razstavljalcev iz 30 držav.

NE VEČ KOT GOBE PO DEŽJU. Porast novih podjetij v Sloveniji počasi upada. Konec lanskega leta je bilo na ljubljanskem območju vpisanih 18.050 gospodarskih podjetij, torej za 8,6 odstotka več kot leto prej. Leta 1993 se je vpisalo povprečno 323 podjetij na mesec, lani pa le 118. Večina podjetij je majhnih.

Četrti redni občni zbor Slovensko-latinskoameriške trgovske zbornice

Bil je v prostorih Slovenske hiše v ponedeljek, 20. marca, ob navzočnosti 16 članov. Vodil ga je predsednik Herman Zupan. Za overovatelja zapisnika sta bila izvoljena Aurora M. Gris in Franci Jarc, za člana volilne komisije pa Janez Osterc, Marjan Petkovšek in Bogdan Vrtovec. Poročila o delovanju zbornice v preteklem letu so podali: tajnik dr. Tone Marin, v odsotnosti blagajnika Marjan Loboda, predsednik Herman Zupan in v imenu nadzornega odbora inž. Jernej Dobovšek. Po debati je občni zbor odobril vsa poročila ter soglasno in s pohvalo sprejel razrešnico.

Pri volitvah za izpraznjena mesta je bila soglasno izvoljena odborova lista. Za poslovno leto 1995 so v odboru: predsednik Herman Zupan, podpredsednik Marjan Loboda, tajnik dr. Tone Marin, namestnik tajnika lic. Andrej Troha, blagajnik inž. Tone Podržaj, namestnik blagajnika Stane Malovrh, odborniki: Ciril Oblak, cont. Gregor Hribar, Marjan Oven, lic. Janez Pleško in Pavle Bajda. V nadzornem odboru so lic. Marjan Schiffrer, inž. Jernej Dobovšek, inž. Janez Belič, arh. Marjan Eiletz in Stane Mehle.

Po končanem uradnem delu občnega zbora je predsednik Herman Zupan podal sliko o ekonomsko-finančnem stanju Argentine in Južne Amerike. Ta tako važna tematika je zelo zanimala navzoče gospo-

darstvenike, zato se je o tem razvila živahna debata. Za zaključek je predsednik povabil člane, prav posebno pa univerzitetne študente na obisk tovarne HERMAN ZUPAN S. A., kot praktično nadaljevanje predavanja o kakovosti (certifikat ISO 9000), ki je bilo lani meseca novembra, v četrtek 27. aprila. Že sedaj vabimo, vse, ki se za to zanimajo, naj se prijavijo do 24. aprila v pisarni Zbornice.

Prav tako vabimo vse podjetnike, ki bodo letos potovali v Slovenijo in bi tam želeli obiskati in spoznati razna podjetja, naj to sporočijo v pisarno, da navežemo stike in pripravijo srečanja. Člani so tudi izrazili željo, naj se povabi podjetnike, trgovce in profesionalce, ki še niso člani zbornice, da to postanejo.

Vse potrebne informacije lahko dobijo v pisarni, Moreno 129, Ramos Mejia vsak ponedeljek, sredo, petek od 15. do 19. ure pa na telefaksu 658-6574 in 654-6438.

VALUTNI TEČAJ V SLOVENIJI 6. aprila

1 dolar	111,91 SIT tolarjev
1 marka	81,57 SIT tolarjev
100 lir	6,52 SIT tolarjev

Dvojezična šola v Špetru.

dekoracija sega v 5. stoletje.

Pod fašizmom je bilo na tem koščku slovenske zemlje načrtno potujčevanje. Niti v cerkvah ni bil dovoljen slovenski jezik. Za otroke so odpirali vrtce z izključno italijanskim jezikom, medtem ko jih za italijansko govoreče otroke ni bilo.

Kljub temu, da so se naučili brati, jim je bila italijanščina tuja. A ker so poznali črke, so z veseljem prebirali slovenske knjige, ker so jih razumeli.

Dvojezična šola v Špetru

Edini primer dvojezične šole v beneški Sloveniji je šola v Špetru. Ima vrtec in pet razredov osnovne šole, uči osem slovenskih učnih moči. Pouk je dopoldne in popoldne in poteka takole: en teden je vodilni jezik slovenščina, drugi teden italijanščina. V vrtcu je pogovorni jezik narečje, v osnovni šoli pa uporabljajo knjižno slovenščino.

Pozanimale smo se za uspeh. Odgovor je bil naslednji: „Kjer doma govorijo slovensko, čeprav v narečju, je uspeh zadovoljiv. Težave se pojavijo, če otroci doma ne govorijo slovensko.“

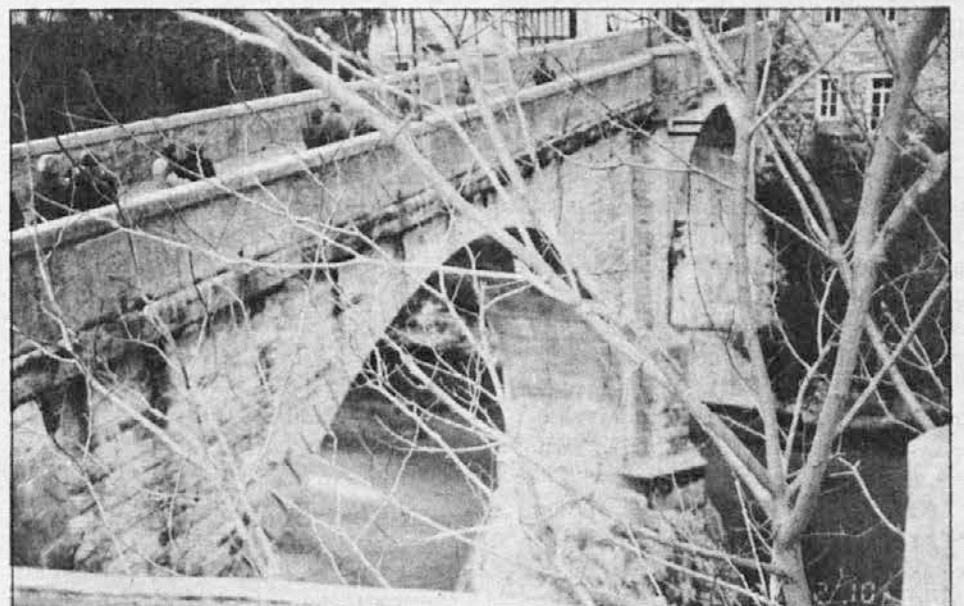
Posebnost te šole je vključevanje starih staršev v šolsko dejavnost. Pokličejo jih v šolo, da tam pripovedujejo stare zgodbe in pravljice v njihovem narečju. To snemajo, otroci jih zapišejo in ilustrirajo.

precej notranje samostojnosti kot npr. vaške „veče“, sodstvo itd.

V 19. stol. so bili nekaj časa pod Avstrijo, ki je pa niso marali, pozneje pa so prišli pod novo italijansko kraljevino. Ob plebiscitu leta 1866 je bil samo 1 glas za Avstrijo, ker jim je Italija obljubljala stare pravice izpod beneške republike. A to je takoj pozabila in začela zatirati slovenščino in poitalijančevati prebivalce. Pozna se tudi, da ti beneški Slovenci niso sodelovali v splošno slovenskem in kulturnem in političnem razvoju v prejšnjem in sedanjem stoletju, tako da so razvili nekako svojsko samozavest. Slovenščina se je umaknila iz javnega življenja, govorili so jo le doma in deloma v cerkvi, kar pa je fašizem zatrl. Razen nekaj posameznikov — najbolj znan je Ivan Trinko Zamejski, so izgubili živ stik z ostalimi Slovenci.

Šele v zadnjem času se je začelo zanimanje za slovensko pripadnost večati. Izdajajo nekaj tednikov: Naš dom (pisan v italijanščini, slovenščini in lastnem narečju) ter imajo svoje osrednje društvo.

Zaradi revnega kraja so se množično izseljevali, tudi v Argentini jih je precej in imajo nekaj društev in domov. Sedaj so dobili dvojezično šolo v Špetru Slovenov (San Pietro di Natisono) in imajo nekaj študentov v Ljubljani, kar jih počasi bliža osrednjem slovenskemu narodu.

Hudičev most čez reko Nadižo v Čedadu.

